

УДК 911.3:33(477):330.322

DOI <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.04>

Геннадій Голуб

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
golub.gennadiy@vnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3548-6998>

Тарас Погребський

кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
pogrebnyi.taras@vnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2290-134X>

Алла Потапова

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
potapova.alla@vnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4287-2486>

Наталія Бринчук

магістр географії, Волинський національний університет імені Лесі Українки
brinchuk2300@gmail.com

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. Дослідження присвячено комплексному суспільно-географічному аналізу ефективності використання greenfield-території як одного з інструментів повоєнного відновлення України. У статті розглянуто суть поняття «інвестиції» та їх взаємозв'язок з greenfield-територіями, проведено порівняльний аналіз інвестиційного забезпечення окремих регіонів України. З метою отримання кількісної оцінки рентабельності використання «вільних» земель у процесі післявоєнної відбудови здійснено низку математичних розрахунків, які дали змогу обрати найефективніший варіант їх подальшого використання.

Було сформовано теоретичні засади дослідження greenfield-територій, проведено комплексний суспільно-географічний аналіз показників інвестиційної діяльності країни та виокремлено основні напрями використання greenfield-територій у період післявоєнного відновлення країни, які можуть стати фундаментом для подальших наукових досліджень суспільної географії.

Ключові слова: інвестиції, greenfield-території, прямі іноземні інвестиції, регіональна політика.

Golub Gennadii, Pogrebnyi Taras, Potapova Alla, Brynchuk Nataliia. RETROSPECTIVE ANALYSIS OF INVESTMENT ACTIVITIES OF UKRAINE

Abstract. The research is devoted to a complex socio-geographical analysis of the effectiveness of using the greenfield territory as one of the tools of the post-war reconstruction of Ukraine. The article considered the essence of the concept of “investment” and its relationship with greenfield territories, and carried out a comparative analysis of investment provision in certain regions of Ukraine. In order to obtain a quantitative assessment of the profitability of the use of “free” lands in the process of post-war reconstruction, a number of mathematical calculations were carried out, which made it possible to choose the most effective option for their further use.

The theoretical foundations of the study of greenfield areas were formed, a comprehensive socio-geographic analysis of indicators of the country's investment activity was carried out, and the main directions of the use of greenfield areas during the post-war reconstruction of the country were identified, which can become the “foundation” for further scientific studies of human geography.

Key words: investments, greenfield territories, foreign direct investments, regional policy.

Актуальність теми дослідження. Війна змінює політичну карту світу, переplitає долі мільйонів людей і залишає наслідки на кожному наступному поколінні. Продовження військових дій на території України призводить до мільйонних втрат людських життів, руйнації інф-

раструктури та занепаду національної економіки країни, яка у післявоєнний період потребуватиме значних фінансових потоків для свого відновлення, зокрема іноземних.

Світовий досвід залучення іноземних інвестицій для відбудови міст дає змогу стверджувати про необхідність проведення комплексних суспільно-географічних досліджень регіонів України, які будуть спрямовані на пошук нових можливостей використання територій, що постраждали внаслідок військових дій. Наразі серед науковців виникає палка дискусія щодо доцільності реконструкції промислового комплексу радянського зразка, який існував на даних територіях у довоєнний час, та будівництва нових виробничих об'єктів на greenfield-ділянках, що раніше пустували або мали сільськогосподарський характер використання. Окрім цього, через невизначеність розвитку подальшої ситуації на лінії фронту виникає гостра потреба у розробці проєктів із залучення іноземних інвестицій, що будуть готові до викликів воєнного часу.

Стан вивчення питання з аналізом основних праць. На сучасному етапі розвитку суспільства існує безліч підходів щодо визначення поняття «інвестиції» залежно від сфери їх використання. Так, інвестиції у макроекономіці являють собою сукупність витрат на нові засоби виробництва, житло та товарні запаси. У теорії виробництва під інвестиціями розуміють процес створення нового капіталу, який виражається через засоби виробництва та ступінь використання людського потенціалу [1].

На думку давньогрецьких філософів Аристотеля, Платона та Ксенофта, під поняттям «інвестиції» варто розуміти накопичення, отримані у процесі поточного споживання, які будуть використані у майбутньому процесі життєдіяльності вже з більшою користю. Аналіз історико-економічних джерел показав, що початок формування сучасного трактування інвестиційної діяльності датується епохою Великих географічних відкриттів. Т. Манн, Дж. Ло, Г. Скаруффі, Й. Бенер стверджували, що багатством нації є гроші, які надходять у країну з метою підтримки її позитивного зовнішньоторговельного балансу, виражені зазвичай у якості дорогоцінних металів. Вперше за тривалий час було обґрунтовано необхідність регулювання інвестиційної політики, яка повинна бути спрямована на залучення коштів із-за кордону [2].

Основоположник класичної економічної теорії А. Сміт зазначає, що розвиток країни визначається двома основними факторами – величиною чистих іноземних інвестицій та ступенем розвитку виробничого капіталу. Слід зазначити, що представники цієї теорії вперше сформулювали цілісну модель розвитку інвестиційної діяльності, де розмежували поняття грошей, капіталу, кредитних коштів тощо.

Питання інвестицій також стало об'єктом дослідження представників неокласичної економічної школи. Зокрема, Дж. Кейнс наполягав на створенні системи макропоказників, які сприяли б формуванню сприятливого інвестиційного клімату в національному господарстві країн.

Тривале перебування України у складі Радянського Союзу, де панувала планова економіка, що відкидала існування будь-яких фінансово-кредитних відносин, призвело до відсутності визначення поняття «інвестиції» в українській літературі. Однак відповідно до чинного законодавства України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями варто вважати «усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що спрямовані до об'єктів підприємницької та будь-якої іншої діяльності. У результаті таких фінансових операцій створюється додатковий прибуток або відбуваються певні позитивні соціальні зміни» [1].

Варто зазначити, що важливою характеристикою інвестиційної діяльності є форма власності об'єктів, від яких надходить капітал. Зокрема, у світовій практиці виділяють чотири категорії інвестицій:

- державні, коли усі інвестиційні потоки надходять із державного бюджету на різних рівнях влади;
- приватні інвестиції, що надходять від неурядових організацій та підприємств недержавної форми власності;

- спільні, або змішані, інвестиції юридичних/фізичних осіб та зарубіжних суб'єктів господарювання, які спрямовані на реалізацію спільного проєкту;
- іноземні інвестиції, які є капіталовкладеннями фізичних та юридичних осіб інших країн [3].

З огляду на невизначеність щодо тривалості військових дій на території України та масштабів завданих руйнувань господарського комплексу країни одним із головних джерел післявоєнного відновлення регіонів є саме прямі іноземні інвестиції, які являють собою вкладення капіталу в підприємства або проєкти України зарубіжними партнерами з набуттям довгострокового економічного інтересу через отримання інвестором прав контролю над об'єктом вкладення й передбачають набуття економічного, соціального, інноваційного, екологічного зиску. У сучасній науковій літературі такі інвестиції поділяються на трансконтинентальні (вкладення коштів у виробничий комплекс країни іншого континенту) та транснаціональні (прямі вкладення у сусідню державу) [1].

Сьогодні внесло корективи до більш вдалої класифікації прямих іноземних інвестицій. Зокрема, виділяють дві категорії інвестиційних проєктів:

- **Brownfield** – проєкти, які передбачають вливання інвестицій у території з наявними підприємствами або об'єктами інфраструктури, які дають змогу інвестору не витратити час на будівництво, а втілювати власні проєкти у життя;
- **Greenfield** – проєкти, які спрямовані на вкладання коштів у території, які не були раніше використані у промислових цілях, а тривалий час пустували або перебували у сільсько- та лісогосподарському користуванні. Особливістю таких інвестицій є спрямованість на будівництво різномасштабних об'єктів «з нуля», які не будуть обмежені наявною матеріально-технічною базою та передбачатимуть цілковиту будівну автономію інвестора. Цей проєкт найбільш затребуваний у відбудові України, адже у вартісному співвідношенні реалізація його значно дешевша, ніж brownfield-проєкт, який передбачає ліквідацію або часткову відбудову промислових об'єктів, що були зруйновані внаслідок військових дій [7].

Первинне використання поняття “greenfield” датується початком ХХ ст. Тоді це поняття стосувалося будівництва виробничих комплексів на приміських або сільськогосподарських територіях. Із плином часу відбувалася трансформація цього поняття в економічну категорію інвестицій, яка об'єднує будь-які капіталовкладення у нові операції незалежно від географічної прив'язки (міська чи сільська місцевість) [5].

На основі опрацьованих джерел можна виділити такі макрофактори (на рівні держави) та мікрофактори (на рівні підприємства) інвестиційної діяльності зарубіжних країн.

Серед головних макрофакторів варто виділити такі: політичний, об'єкт інвестування, географічне розташування та природні умови країни, витрати на виробництво, логістика, податковий режим країни та темпи інфляції, потенціал країни, законодавча база.

Під час здійснення інвестиційної діяльності на мікрорівні варто враховувати сегмент ринку, фінансовий стан підприємства, зношеність засобів виробництва, якість виробництва продукції та коефіцієнт її привабливості.

Аналіз міжнародної літератури показав, що сучасне поняття “greenfield” об'єднує дві важливі галузі дослідження зовсім не економіки, а суспільної географії, зокрема розвиток регіонів та їх промислову спеціалізацію, які виступають головними факторами розвитку територіальних відмінностей країн.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є комплексне суспільно-географічне дослідження особливостей залучення іноземних інвестицій у процес післявоєнного відновлення України та пошук шляхів подальшого використання територій, які постраждали внаслідок російсько-української війни. Під час дослідження розв'язувалися такі завдання:

- охарактеризувати особливості залучення прямих іноземних інвестицій у національну економіку;

- здійснити комплексний аналіз інвестиційної діяльності України у довоєнний період;
- визначити світові регіональні особливості використання greenfield-територій у різних секторах економіки.

Методи та матеріали дослідження. Методологічну основу дослідження становить сучасна теорія територіально-політичної організації суспільства, яка поєднує в собі просторові аспекти політичної діяльності, її результати – територіально-політичні системи, а також методологічні принципи територіальності, системності, розвитку, об'єктивності та конкретності.

Були використані загальні та спеціальні методи дослідження інвестиційного забезпечення України. Зокрема, під час дослідження теоретичних моментів дослідження були використані методи логічного узагальнення, порівняння та систематизації, індукції та дедукції, під час аналізу регіональних особливостей, а також оцінки можливих ризиків реалізації «зелених» проєктів – методи порівняння, статистичного та структурного аналізу тощо.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сучасному етапі розвитку суспільства прямі іноземні інвестиції відіграють важливу роль в економічному зростанні країн світу, які характеризуються різноманітністю підходів щодо інвестиційної політики в межах держави. Наразі у світі виділяють основні моделі інвестиційної політики – американську, азійську, європейську та арабську [1].

Американська модель інвестиційної політики передбачає регулювання інвестиційних процесів шляхом використання податкових інструментів, які характеризуються заохоченням інвесторів до створення альянсів з американськими компаніями у стратегічно важливих для країни галузях національної економіки. Варто зазначити, що політика США характеризується рівністю національних виробників та іноземних інвесторів щодо створення, реєстрації підприємств та здійснення податкових зборів. Головною особливістю цієї моделі є територіальна прив'язка інвестиційних програм. Зокрема, кожен штат має власну стратегію щодо залучення іноземних інвестицій, яка регулюється місцевим агентством з економічного розвитку.

У 2022 р. в економіку США інвестувало понад 100 країн світу, однак понад 82% усіх іноземних інвестицій було здійснено невеликою групою розвинених країн, зокрема Великобританією, Японією, Німеччиною, Нідерландами, Канадою, Францією, Швейцарією та Люксембургом. Найбільш привабливими для інвестицій територіями були штати Аляска (49%), Каліфорнія (12%) та Техас (9%).

На відміну від американської моделі, азійська модель залучення іноземних інвестицій характеризується наявністю тісного взаємозв'язку держави та приватного сектору. Відповідно до особливостей національного регулювання інвестиційної діяльності окремих держав цю систему можна поділити на 3 групи.

Нові індустріальні країни (Малайзія, Південна Корея та Сінгапур), які характеризуються найвищим ступенем лібералізації та відсутністю значної кількості податків, зокрема податку на додану вартість, сприяють залученню іноземних інвесторів та підвищують конкурентоспроможність національних виробників. На момент проведення дослідження частка державних доходів до валового внутрішнього продукту у Малайзії становила 23,2%, Сінгапурі – 24,7% Південній Кореї – 24%. Найбільш дієвим інструментом залучення іноземних інвестицій цієї підсистеми є податкові канікули тривалістю до 5 років та низька ставка корпоративного податку для регіонів із малорозвиненим господарським комплексом.

Інноваційна підсистема, яка включає в себе лише одну країну – Японію, зазнала найбільших змін у другій половині ХХ ст. Активний процес глобалізації та стрімкого економічного розвитку призвів до застосування податкових механізмів залучення інвесторів. Зокрема, держава надає податкові знижки на НДДКР та звільняє іноземних інвесторів від обов'язкової сплати податків. Японське законодавство залишає за собою контроль над часткою іноземних інвестицій у стратегічно важливих галузях національної економіки (оборонного комплексу, хімічної промисловості, атомної енергетики тощо).

Обсяги китайського ринку іноземних інвестицій склали 300 млрд дол., з яких понад 75% припадало на промислові підприємства, що дало змогу Китаю зайняти друге місце після США у рейтингу за кількістю іноземних підприємств. Позитивна динаміка інвестиційної діяльності регіону пов'язана зі стабільністю політичної ситуації території, наявністю потужного внутрішнього ринку збуту готової продукції та впровадженням дієвих економічних реформ, спрямованих на інтеграцію країни у світову економіку. Вирішальним фактором зростання іноземних інвестицій в економіку країни є доступ іноземного капіталу до галузей «третьої сфери», зокрема роздрібною торгівлі, нерухомості, транспортних, страхових, фінансових, туристичних та консультативних послуг.

Унікальною для світової економіки є європейська система активізації інвестиційної діяльності, яка характеризується домінуванням єдиного податкового механізму для усіх країн-учасниць Європейського Союзу. Головною ознакою цієї моделі інвестиційної політики є відсутність спеціальних пільг та панування єдиного національного режиму для усіх інвесторів, які передбачають низку вимог, зокрема купівлю спеціальних ліцензій на торгівлю, обов'язкову реєстрацію юридичної особи в комерційному реєстрі місцевих судів, а також регулярну сплату податків за кожного найманого працівника.

Домінуючим фактором розвитку ісламської економіки є закритість та націоналізація господарського комплексу регіону, який виступає основою функціонування національної економіки. На сьогодні значна частка фінансування великих компаній здійснюється за рахунок внутрішніх джерел, зокрема прибутку та амортизації підприємств. Варто зазначити, що в окремих регіонах спостерігається лібералізація інвестиційної політики, що проявляється у створенні вільних економічних зон, фінансових центрів та запровадженні заходів щодо реалізації масштабних інвестиційних проєктів у галузях енергетики та машинобудування.

За роки незалежності економіка України пройшла тернистий шлях трансформації від планової радянської системи із закритого від іноземного капіталу виробництва до ліберальної ринкової системи міжнародного співробітництва.

Аналізуючи показники надходження іноземного капіталу в економіку України протягом 2000–2022 рр., можна побачити пряму їх залежність від розвитку економічної ситуації в країні та інтенсивності проявів глобальних кризових явищ. Загалом динаміка іноземних інвестицій України відзначилася чергуванням таких періодів:

- докризових, які характеризуються зростанням інвестиційної активності та збільшенням надходжень прямих іноземних інвестицій;
- економічних криз із відтоком іноземних інвесторів та зростанням ризиків втрати капіталовкладень;
- післякризового відновлення з повільним зростанням реальних іноземних надходжень.

Зокрема, перші масштабні надходження іноземного капіталу в економіку країни пов'язують із початком приватизації державних промислових підприємств у період 2000–2008 рр., коли обсяги іноземних інвестицій перевищили 10,9 млрд дол. за рік, а загальнорічний приріст капіталовкладень вперше за довгий період досяг позначки 43,8%. Проте подальша глобальна фінансова криза 2009 р. та нестабільна політична ситуація 2014 р. призвели до скорочення інвестиційних потоків в економіку країни до показника 2,5 млрд дол., що у 4 рази менше відносно попереднього періоду. Саме початок військових дій на Сході України, анексія АР Крим сприяли виведенню з національного ринку російських/кіпрських інвесторів, а також паралізували процес надходження іноземних інвестицій на найближчих декілька років.

Поступова активізація інвестиційної діяльності в країні спостерігалася лише на початку 2017 р., що пов'язано з тривалою адаптацією іноземних інвесторів до нових умов господарювання. Саме у період із 2017 до 2021 р. відбувалося інтенсивне зростання обсягів інвестиційних коштів типу “round tripping” загальною сумою понад 1,89 млрд дол. При цьому станом на 1 січня 2021 р. спостерігалася посилення інвестиційної активності з 133 країн світу,

з них – 76,2% усіх надходжень, або 33 млрд дол. США, припадало на країни Європейського Союзу [4].

Домінування серед основних інвесторів таких країн, як Нідерланди, Швейцарія, Кіпр, Німеччина, можна пояснити тим, що значна частина української еліти задля отримання додаткового прибутку, проводить свої кошти через іноземні банки та реінвестує їх в економіку України вже під виглядом компаній спеціального призначення. Завдяки сприятливим податковим умовам, таким як офшор, діють Нідерланди, які лише формально є одними з найбільших інвесторів світу. Зокрема, валова частка інвестицій країни у телекомунікаційний сектор України зумовлена тим, що компанія “Vimpacom”, яка наразі зареєстрована у Нідерландах, володіє усіма активами провідної компанії України «Київстар». Схожа ситуація характерна для добувної галузі, де лише протягом останніх років спостерігається нарощування капіталу однієї компанії, а саме дочірньої компанії Ріната Ахметова DTEK Oil&Gas B. V, яка офіційно зареєстрована у Нідерландах.

Початок російсько-української війни завдав нищівного удару інвестиційній діяльності в межах України, про що свідчить найбільше за роки незалежності зниження інтеграційного показника інвестиційної привабливості до 2,17 пунктів із 5. Іноземні інвестори не лише бояться вкладати свої кошти, але і через значні ризики руйнування промислових об’єктів та економічну кризу в країні продовжують їх виводити. Так, станом на 1 січня 2023 р. приріст іноземних інвестицій в економіку країни вперше за тривалий період набув від’ємних значень і становив -6,5 млрд дол (рис. 1).

Максимальні показники скорочення фінансових потоків характерні для такого блоку країн: Нідерланди (-537,1 млн дол. США), Німеччина (-283,1 млн дол. США) та Віргінські Британські острови (-150,6 млн дол. США).

Також варто звернути увагу на значні регіональні диспропорції залучення іноземних інвестицій усередині країни у довоєнний період. Станом на 1 січня 2021 р. понад 50% обсягів іноземних інвестицій припадало на м. Київ, Дніпропетровську та Донецьку області. Одним із головних факторів переважання цих територій є зацікавленість іноземного інвестора у реалізації масштабних виробничих проєктів українських компаній, які здебільшого зареєстровані у Києві.

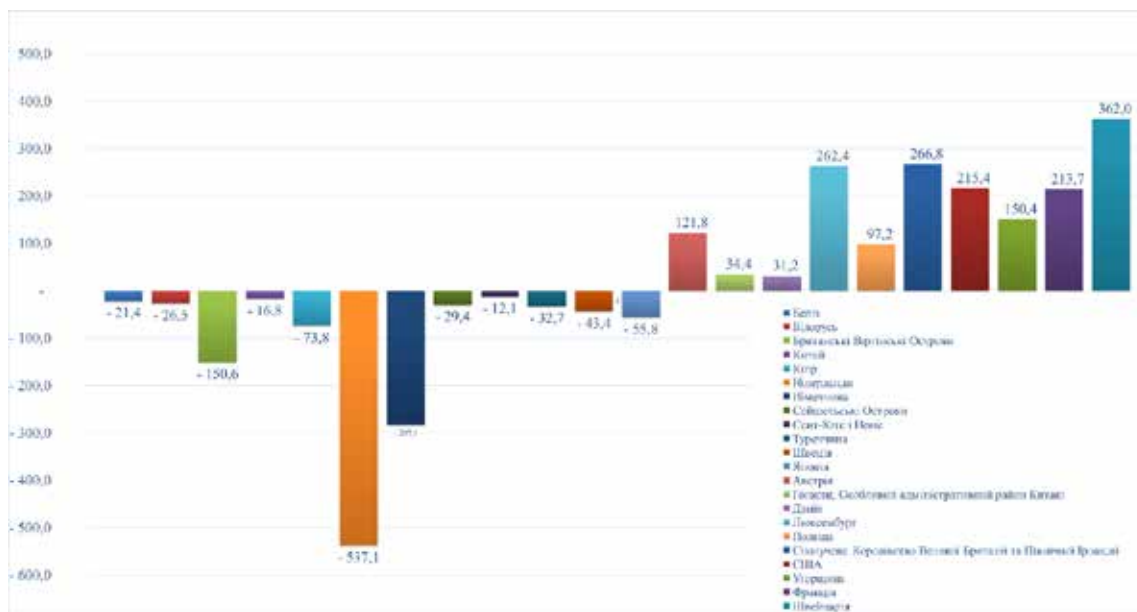

Рис. 1. Обсяги іноземних фінансових потоків на 1 січня 2023 р., млн дол. США

Вигідне економіко-географічне положення, сприятливі природні умови, наявність висококваліфікованої робочої сили та високий розвиток інфраструктури сприяли активізації інвести-

ційної діяльності у Львівській, Одеській, Запорізькій, Полтавській та Харківській областях, на які припадає близько 21% усіх інвестицій.

Проте в Україні прослідковувалися такі регіони, де частка іноземних інвестицій не перевищувала 2%, що пов'язано з їх тривалою сільськогосподарською спеціалізацією та відсутністю підприємств інноваційних галузей для залучення інвестицій (Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Чернівецька та Закарпатська області).

Прогнозована нестача інвестиційних надходжень у післявоєнну відбудову країни та необхідність прискореного виведення економіки з фінансової кризи призводить до активізації досліджень щодо спрямованості фінансових потоків у конкретні проекти з метою отримання найбільшого економічного, соціального та екологічного ефекту.

З метою визначення найпривабливіших для інвестиційної діяльності секторів економіки розглянемо детальніше динаміку структури надходжень фінансових потоків у 2016–2021 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Інвестиційна діяльність України протягом 2016–2021 рр.

Види економічної діяльності	Структура прямих іноземних інвестицій, %	
	2016 р.	2021 р.
Промисловість	30,8	55,2
Фінансова та страхова діяльність	13,5	8,9
Інформація та телекомунікації	6,5	5,9
Оптова та роздрібна торгівля	15,9	16,3
Операції з нерухомим майном	11,7	9,3
Інші види економічної діяльності	21,6	19,3
Усього	100	100

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Аналіз показав, що протягом останніх років спостерігалось зростання зацікавленості інвесторів у фінансуванні виробничого сектору економіки України, який представлений галузями добувної та переробної промисловості, витратами на постачання електроенергії, паливних ресурсів та води. Станом на 31 грудня 2021 р. частка іноземних інвестицій цього сектору економіки перевищила позначку 55,2% (4,04 млрд дол. США від загального обсягу ПІП), що на 24,4% більше, ніж у 2016 р., з яких 46% усього капіталу були спрямовані у галузі добувної промисловості, зокрема, нафто- та газовидобування.

Сприятливі природні умови, близькість до власних сировинних баз, кваліфікована дешева робоча сила стали головними факторами розвитку іноземного бізнесу переробної промисловості з загальним капіталом 1,9 млрд дол. США, який сконцентрований переважно у галузях металургійного комплексу (27%), кінцевий продукт якої у перспективі виступає сировиною для виробництва високотехнологічної продукції країни-інвестора.

Варто зазначити, що останнім часом спостерігається позитивна тенденція щодо фінансових надходжень у деревообробний комплекс, які у 2021 р. склали 7% від загальних інвестицій, що пов'язано зі зменшенням експорту деревини у вигляді сировини та збільшенням виробничих циклів її обробки в межах України, зокрема створенням підприємств із виробництва меблів.

Також варто звернути увагу на вихід із ринку України провідних промислових виробників, а саме: в галузі автомобільної промисловості – Хонда (Японія) та Бід (Китай); у галузі енергетики – Шел і Шеврон; у сфері послуг (юриспруденція) – Beiten Burkhardt, Chadbourne&Parke, Noerr, Schoenherr; у галузі будівельних матеріалів – Praktiker; у галузі легкої промисловості – Seppala, Finn Flare, Peacocks, Mexx, River Island, Esprit.

Позитивна динаміка щодо залучення іноземних коштів характерна також для сфери оптової та роздрібною торгівлі, яка разом із сектором харчової промисловості, а також сферою послуг є одним із лідерів за ступенем використання трудових ресурсів України. Так, протягом 2021 р. у цю галузь було залучено понад 1,1 млрд дол. США, які були спрямовані у галузь виробництва електротехніки та харчової продукції (78%).

Значною залишається частка фінансового сектору, який включає в себе також страхову діяльність. Сумарно на цю категорію припадає понад 8,9%, що на 4,6% менше, ніж у 2016 р. Зменшення показників першочергово пов'язане з глобальною економічною кризою, спричиненою COVID-19, а також виходом із вітчизняної економіки таких іноземних банків: Кредит Європа (Нідерланди), Volksbank (Австрія), SEB Group (Швеція), Банк Форум / Commerzbank (Німеччина), Societe Generale (Франція), Ерсте Банк (Австрія) тощо.

Незважаючи на відносну сільськогосподарську спеціалізацію України, частка іноземних інвестицій у цей сектор економіки становила лише 15,4%, що пов'язано з високим рівнем залежності цього сектору від природних умов території, наявності трудових ресурсів та засобів подальшої переробки сільськогосподарської продукції.

Початок повномасштабної російсько-української війни в лютому 2022 р. призвів до кардинальних змін не лише обсягів іноземних активів у національній економіці України, а й у їх структурному розподілі.

Так, найбільшого удару військові дії завдали сектору добувної та переробної промисловості, значна частина підприємств якої розташована у південно-східних областях, які наразі перебувають під окупацією або є частково зруйнованими. Значна частина інвесторів використовувала металургійний комплекс України як сировинний придаток, виготовляючи прокат та експортуючи його для подальшої переробки у свої країни, що наразі неможливо через блокування морських портів.

Другою галуззю за величиною відтоку іноземного капіталу є операції з нерухомістю, загальні втрати якої становили 2,8 млрд дол. США, що пов'язано з непередбачуваним розвитком політичної ситуації в межах України та високими ризиками руйнації житлових/промислових кварталів внаслідок ракетних ударів. Варто зазначити, що стрімке виведення іноземних інвестицій (-166 млн дол. США) було не лише з наявних об'єктів нерухомості, що тривалий час перебували в оренді, а й з інвестиційних проєктів, які передбачали будівництво нових промислових цехів та житлових приміщень [8].

Війна стала одним із головних факторів збільшення фінансових потоків у сферу інформації та телекомунікації, які станом на 31 грудня 2022 р. становили 570 млн грн, що пов'язано зі зростанням попиту на оперативне отримання інформації щодо поточного стану військової ситуації на території України.

Аналізуючи показники зміни структури інвестиційної діяльності в межах України, можна відзначити певну закономірність: зростання обсягів інвестицій у галузі промисловості супроводжувалося їх зменшенням у соціальному та екологічному секторах. Усе частіше інвестиційні проєкти соціального спрямування стають менш привабливими для іноземного інвестора, адже для отримання результатів їх реалізації необхідно досить багато часу й здебільшого вони не мають економічного ефекту для країни-інвестора, а навпаки, сприяють підвищенню рівня соціально-економічного розвитку територій приймаючої сторони.

Для ефективного використання іноземних інвестицій у відбудові України нами було виокремлено 10 найбільш інвестиційно-привабливих галузей.

1. Оборонно-промисловий комплекс, який має на меті забезпечити захист та гарантії майбутньої безпеки країни.

2. Металургія та металообробка повного циклу, зокрема виробництво титану та свинцю, готова продукція яких за рівнем якості займає третє місце в Європі.

3. Галузь енергетики з інвестиційним потенціалом понад 177 млрд дол. США, який представлений тисячами гектарів greenfield-територій, що можуть бути використані у процесі розміщення вітрових/сонячних електростанцій, а також підприємств із виробництва зеленого водню.

4. Агропромисловий комплекс, який займає лідерську позицію за часткою задіяних земель в Україні (42 млн га) та виступає головною «житницею Європи».

5. Логістична галузь, яка представлена розгалуженою мережею залізниць, автомобільних доріг, а також морськими/річковими портами та аеропортами.

6. Інноваційні технології. Україна – перша країна у світі, яка здійснила діджиталізацію особистої та державної документації та четверта за зайнятістю населення у секторі ІТ-технологій, що охоплює понад 240 тис. жителів, що переважно спеціалізуються на аутсорсингу [6].

З початку повномасштабної війни до України надійшло понад 190 офіційних запитів щодо налагодження співпраці іноземних інвесторів та вітчизняних підприємств у післявоєнний період. Серед найбільш популярних галузей залишаються інноваційні технології, фінансовий сектор, сфера логістики, сільське господарство та промисловий сектор.

Висновки. Суспільно-географічний аналіз інвестиційного забезпечення галузей економіки України у довоєнний період підтвердив високу рентабельність будівництва нових виробничих підприємств галузей переробної промисловості, зокрема оборонного комплексу, кольорової металургії, електротехніки та машинобудування. У результаті закінчення військових дій найбільшої інвестиційної підтримки потребуватимуть регіони Східної України (Харківська, Донецька, Луганська та Запорізька області), які наразі знаходяться безпосередньо у зоні ведення бойових дій і зазнають найбільших руйнувань об'єктів промисловості, інфраструктури та житлового комплексу.

Проведені нами дослідження дають змогу стверджувати про необхідність зміни бачення влади щодо використання земель, які зазнали незворотної трансформації внаслідок техногенних катастроф та лісових пожеж.

Новизна дослідження. Наукова новизна дослідження полягає у проведенні комплексного аналізу інвестиційної діяльності України у довоєнний період. Перспективи подальших досліджень пов'язані з ефективністю використання greenfield-територій у процесі післявоєнного відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. Інвестування : навчальний посібник. Київ : Комп'ютерпрес, 2001. 364 с.
2. Маркова С.В. Соціальний ефект інвестицій. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1 (5). С. 32–37.
3. Мельник М.І. Принципи побудови інвестиційних моделей регіонального розвитку. *Регіональна економіка*. 2005. № 1. С. 187–195.
4. Українські інвестиції : вебсайт. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/07-11-22/> (дата звернення: 15.01.2024).
5. Adams D., Watkins C. Greenfields, brownfields and housing development. Oxford : Blackwell Science, 2002. 314 p.
6. Ukraine's National Recovery Plan / A.I. Mokiy, N.V. Pavlikha, N.S. Naumenko, O.I. Datsko. *National Recovery Council*. URL: http://re.gov.ua/re201804/re201804_017_MokiyAI,PavlikhaNV,NaumenkoNS,DatskoOI.pdf (дата звернення: 15.01.2024).
7. Nagengast A., Hendrickson C., Lange D. Commuting from U.S. Brownfield and Greenfield Residential Development Neighborhoods. *Journal of urban planning and development*. 2011. Vol. 137, No. 3. P. 298–304. DOI: 10.1061/(ASCE)UP.1943-5444.0000072.
8. The World Bank. *World Bank's Peace Project Supports Key Government Programs in Ukraine*. URL: https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/07/10/?cid=eca_fb_ukraine_uk_ext (дата звернення: 15.01.2024).

References:

1. Danilov, O.D., Ivashina, H.M., & Chumachenko, O.G. (2001). Investment: textbook. K.: Computer Press, 364. [In Ukrainian].
2. Markova, S.V. (2010). Social effect of investments. *Bulletin of Zaporizhzhya National Universit*, 1(5), 32–37. [In Ukrainian].
3. Melnyk, M.I. (2005). Principles of building investment models of regional development. *Regional economy*, 1, 187–195. [In Ukrainian].
4. Official website of Ukrainian Investments. (2023). Retrieved 15.01.2024 from <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/07-11-22/> [In Ukrainian].
5. Adams, D., & Watkins, C. (2002). Greenfields, brownfields and housing development: Books. Oxford: Blackwell Science, 314. 10.1002/9780470757222.
6. Mokiy, A.I., Pavlikha, N.V., Naumenko N.S., & Datsko, O.I. (2018). Ukraine's National Recovery Plan. *National Recovery Council*. Retrieved 15.01.2024 from http://re.gov.ua/re201804/re201804_017_MokiyAI,PavlikhaNV,NaumenkoNS,DatskoOI.pdf [In Ukrainian].
7. Nagengast, A., Hendrickson, C., & Lange, D. (2011). Commuting from U.S. Brownfield and Greenfield Residential Development Neighborhoods. *Journal of urban planning and development*, 137, 3, 298–304. 10.1061/(ASCE)UP.1943-5444.0000072.
8. The World Bank. *World Bank's Peace Project Supports Key Government Programs in Ukraine*. Retrieved 15.01.2024 from https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/07/10/?cid=eca_fb_ukraine_uk_ext.

Стаття надійшла до редколегії
10.03.2024 р.

УДК [911:339.92]:332.122(477+438)
DOI <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.05>

Ірина Мандрик

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
mandryk2008@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9760-0130>

Лариса Маковецька

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
maklora@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9305-7326>

Ярослава Сосницька

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
yaroslava.sosnitska@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7341-8801>

**ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ З ВОЄВОДСТВАМИ ПОЛЬЩІ**

Анотація. Досліджено особливості міжрегіонального співробітництва прикордонних областей України з воєводствами Польщі з позицій суспільної географії. Визначено основні чинники розвитку міжрегіонального співробітництва між прикордонними областями України та воєводствами Польщі. Виявлено просторо-